

İstanbul'un Yaşayan İki Bostanı Neden Yok Edilmek İsteniyor?

İstanbul'da göz önünde iki bostan; birisi Tarihi Yarımada Yedikule'de yaşayan son bostanlardan, ötekisi Boğaz köyü Kuzguncuk'un son bostanı. Bostanlardan birisine park, ötekine okul yapılmak isteniyor.

Bu noktada, bostan mı, park mı, okul mu karşılaştırması ya da öncelik sıralaması yapmak yerine, kamusal algımızı bölge özeline göre tanımlamak ve mahallelinin gereksinimlerinin gözetilmesini önemsemek gerekli. Bu yaklaşımla, İstanbul'un iki yakasında yaşayan bu iki bostanı, kullanıcıları ve bostan mücadelesinin içinde olanlarla değerlendirdik, onların görüşlerini derledik.

Dosyayı hazırlayan:
Aysun Koca, Şehir Plancısı

Yedikule Bostanları: Tarihi Şehrin İçinde Tarım Alanı

Yedikule Bostanları, 2013 yılı Temmuz ayında "Yedikule Kapı ile Belgrad Kapı Arasında Kara Surları İç Koruma Rekreasyon Projesi" inşaatı ile Fatih Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB)'ne ait iş makinelerinin henüz hasadı yapılmamış mahsullerin üzerine moloz yığıldığı kareler ile gündeme gelmişti.

1500 yıldan uzun süredir kentsel tarım alanı olan Yedikule Bostanları ahşap bostan evi, ahır, kuyusu, su havuzu ve su kanalları ile Osmanlı ve Bizans'tan kalan kent içi tarım alanı mirasının günümüze ulaşabilmiş tek örneği olarak nitelendiriliyor (1).

Bostanın belediye tarafından ilan edilen projesi.

Marmaray'ın açılışı, Kara Surları'nın restorasyonu, Yenikapı miting alanı inşaatı, Karayolu Tüp Geçiş inşaatı gibi büyük projelerin gündeme gelişi, bostanlara ayrıca dikkat çekmiş olmalı.

Proje, Fatih Belediyesi tarafından basına park olarak ilan edilse de, İstanbul 2.

Numaralı Koruma Kurulu'ndan geçirilen avan projede bölge imara açılmış ve 2-3 katlı konutlar eklenmiş, belediyenin inşaat alanına astığı tabeladaki uygulama planında ise bir bölüm boş bırakılmış. Projedeki bu boş alan kuruldan geçen projede konut alanı olarak görünüyor.

Molozla kaplanan bostanın hemen arkasında yükselen ve Yedikule Konakları olarak bilinen alan, birkaç yıl öncesine kadar bostan olarak kullanılıyormuş. 2006 yılında bölge Yenileme Alanı ilan edilmiş ve 2010 yılında konakların yapımı tamamlanmış.

Yedikule Bostanları Koruma Girişimi "Bütünlüğü ile korunmuş, surla ve Suriçi

Foto: Cem Avcı

Sur boyunca bostanlar.

ile bağlantısı açısından tekil bir kent mirası olan bu tarihi alanı muhafaza etmek muazzam bir fırsattır. Bu mirası hatırlamak, korumak, bostanı tarihi ve bugünkü kullanımı ile mahallenin ve şehrin gündelik hayatı içerisinde yaşatmak istiyoruz" diyerek Yedikule Bostanları'nın parkla birlikte iç içe yaşatılabileceğini savunuyor.

Yedikule Bostanları'nı, süreci yakından izleyen Yedikule Bostanları Koruma Girişimi'nden Suna Kafadar, Y. Mimar, Sanatçı Ali Taptık ve Arkeolog Yiğit Ozar ile görüştük.

6 Temmuz 2013'te Yedikule Bostanları'ndaki çalışma. Fotoğraf: Ali Taptık

Foto: Cem Avcı

Bostanın yıkım sonrası hali ve Yedikule Konakları.

AYSUN KOCA Yedikule Bostanları, yazın yapılan müdahaleden sonra çok daha fazla kişinin dikkatini çeker oldu. Yedikule Bostanları'nın dönüştürülmesi hakkında ne düşünüyorsunuz, yapılan müdahale karşısında bostanlara bakış nasıl oldu?

SUNA KAFADAR Dönüştürme projesi bostanların tümünü değil, sur içindeki 60 dönümlük bir alanı kapsıyor. Bu alana park projesi yaptılar. Bu proje, bostanları geçiyorum, su kuyuları, 19. yy'dan kalma ahşap yapı, ahır, teraslama sistemi, vb. gibi (yani surların çevresindeki) hiçbir yapı gözetilmeden hazırlanmış. Plana baktığımızda bu bölgenin tarihsel değerine dair hiçbir şey görmüyoruz. Yalnızca surlar var, surlar da zaten UNESCO tarafından korunuyor. Biz de bu dönüşüm projesinde şöyle bir itirazda bulunduk; burasının elbette düzenlenmeye gereksinimi var, ama tarihi ve kültürel dokusu, ekolojik yapısı göz önünde bulundurularak bir plan yapılsın.

AK Yedikule Bostanları'nın tarihsel değeri ve bugünkü önemi nedir?

SK Bugün bu çapta bir metropolde yaşayan ve tarihi bu kadar eskiye giden son örneklerdendir, belki de tek. 18. yy'dan kalmış haritalarda bahçeler isimleriyle duruyorlar, İsmail Paşa Bahçesi, Bayrampaşa Bahçesi gibi... Padişahlara yakın kimseler tarafından işletildiğini biliyoruz. Şehrin dönüştürülmesinin yanında gıda güvenliği, tohumların geleceği, kırsal ve kentsel politikaların ayrıştırılması gibi konuları da tartışır olduk. Bu anlamda da burası daha fazla önem kazanıyor. Tarihi, kültürel ve ekolojik boyutunun yanında günümüz tarım, kent ve kırsalı ilgilendiren politikalara karşı varlığıyla simgesel bir direniş gösteren biricik topraklar bunlar.

ALİ TAPTİK Yedikule Bostanları'nın 7. yy'dan beri kentsel tarım alanı olarak kullanıldığı biliniyor. 1950'lere kadar da İstanbul'un birçok yerinde bostanlar var. Özellikle Tarihi Yarımada'da UNESCO ile birlikte yürütülen çalışmalarda bu bostanların korunmamasının yanlış kararlar olduğu yazılmıştı. Bostancılık kendi içinde bir miras ve bunun da korunması gerekli. İşletme sistemi ile birlikte düşünülerek çözümlenecek bir alanken, onun yerine her yerde

gördüğümüz geometrik şekillerden oluşan bir park projesi karşımızda.

En büyük derdimiz Anıtlar Kurulu'na bostanları anıt olarak tescilletmek, kültürel varlık olarak kabul ettirmek. Çünkü bostanlar el emeği ile oluşturulmuş bir peyzaj ve üretim alanı. Burada teraslama duvarları, sulama kanalları var, burası herhangi bir çayır değil. Bostancılığı da yıllar boyunca topraktan bilgisi alınmış bir tasarım pratiği olarak görmek gerekli. Böylesi fazla potansiyel biriktirmiş bir yerde, üstünü, sulamayı olanaksız kılacak biçimde molozla, toprakla doldurmak, kot yükseltmek yapılabilecek en kötü şeydi.

Doç. Dr. Yıldız Salman böyle alanlarda koruma bandı olduğu için burasının bütün olarak korunması gerektiğini söylemişti. Buradaki her türlü ağaç Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın değil, Anıtlar Kurulu'nun görev alanında, ama onlar bunun farkında değiller.

AK Bostanların dönüştürülmesi hakkında çevrede yaşayan mahalleli ne düşünüyor?

SK Sur dibinde bir güvenlik ve temizlik sorunu var. Projenin yapılacağı alanın tam ortası 1998 yılına kadar bostanken, bir mezbaaha ve depoya dönüştürülerek betonlaştırılıyor. Her kurban bayramında oradaki kokudan ve görüntüden insanlar çok rahatsız. Burada şimdiye kadar hiçbir aydınlatma ve temizlik çalışması yapılmamış. Muhtar, 10 yıldır dilekçeler yazdığını ama yanıt alamadığını anlattı. "Sonunda buraya bir park yapılacak,

"Tarihi Yarımada'da UNESCO ile beraber yürütülen çalışmalarda bu bostanların korunmamasının yanlış kararlar olduğu yazılmıştı."

Ali Taptık

Foto: Cem Avcı

Suna Kafadar ve Ali Taptık.

burası düzenlenecek siz de gelmişsiniz çomak sokuyorsunuz," diye serzenişte bulundu. Çok anlaşılır bir şikâyet bu elbette. Belediye burada bir düzenleme yapmak istiyorsa, buranın temizlik ve güvenlik sorunu çok rahat çözülebilir. Mahalleliden bu nedenle karşı çıkanlar oldu, "buraya sonunda dikkat çekildi, burası ile ilgilenmeye karar verdiler, lütfen bozmayın", dediler.

Kuyu.

Fotoğraflar: Cem Avcı

Dediğim gibi biz zaten çevre düzenlemesine Yedikule'nin güzelleştirilmesine karşı değiliz.

İnsanlar neler istediklerini biliyorlar, ama kimse onlara sormamış! Projeyi dahi görmemişler. Bostanın girişine astıkları tabela doğru projeyi göstermiyor, üzerinde açıklayıcı hiçbir bilgi de yok. Radikal gazetesinin ulaştığı projeye göre (2), Yedikule konutları gibi lüks konutlar yapacaklar, bundan mahallelinin haberi yok. Sur dibini imara açıyorsun, bu bilgiyi nasıl saklıyorsun? Bariz bir kötü niyet ve insanları suistimal etme örneği...

AK Bostan'ın "bostan" kullanımıyla kalması mı, yoksa belediyenin planlarında ilan ettikleri "park" kullanımı mı kamusalılığı temsil eder? Bostanlar özelinde kamusalılığı nasıl değerlendirirsiniz?

AT Bostan belediyeye ait bir alan, kiralanarak bostancılara işletmeleri için verilmiş. Böyle bir yapıda tümüyle bir kamusalıktan söz edemeyiz. Bostanları istediğiniz gibi gezebilirsiniz, ancak bu ürünlerin nasıl adil bir biçimde dağıtılacağı hakkında farklı işletme modelleri geliştirilebilir. Mimari tasarım yalnızca biçimler oluşturma pratiği değil, artık sistemleri de tasarlamak gerekiyor. Bunun tartışılması için de bu bostan önemli bir noktada duruyor. Buradaki bostanın ürünleri burada yaşayan kişilere en fazla nasıl kazanç getirebilir, bunlar üzerine düşünülmeli. Yarı kamusal bir çay bahçesinden farklı bir işletme modeli geliştirmek gerektiğini hayal etmemiz gerekli.

AK Yedikule Bostanları'ndan geçim sağlayan aileler ne durumda?

SK En az dört aile azaldı. İnsanlar ürünlerini toplamaya çalışırken molozları, toplamaya çalıştıkları ürünlerin üzerine döktüler.

AK Yedikule Bostanları'nın dönüştürülmesi sürecinde hukuki olarak hangi aşamadasınız?

SK Davamız devam ediyor. Şehir Plancıları Odası, Mimarlar Odası ve Ziraat Mühendisleri Odası'na sunumlar yaptık. Ziraat Mühendisleri Odası süreci sahiplendi ve üstlendi. Gümüşdere'deki kazanımı sağlayanlar da onlardı (3). Dilekçeler gönderildi, onlardan yanıt

"2. Yenileme Anıtlar Kurulu'na, 'bostanlar da bizim tarihimizin çok önemli bir parçası, surların çevresini bostanlarla beraber olduğu gibi tarihsel alan olarak almanız ve korumanız lazım' dedik. 'Çok absürt bir fikir bu' diyen oldu. Sadece kuyu, teraslama duvarı ve havuzları korumaya alıyorlar."

Suna Kafadar

bekliyoruz. Anıtlar Kurulu'na bir iki kez sunum yaptık. Alanda inceleme yapılmasına karar verildi ama hâlâ haber yok. Neyi bekliyorlar, bilmiyorum. 2. Yenileme Anıtlar Kurulu'na, "bostanlar da bizim tarihimizin çok önemli bir

parçası, surların çevresini bostanlarla birlikte olduğu gibi tarihsel alan olarak almanız ve korumanız gerekli" dedik. "Çok absürt bir fikir bu" diyen oldu. Yalnızca kuyu, teraslama duvarı ve havuzları korumaya alıyorlar. Yani taş olacak. Ama o taş bağlamı olmadan, öyküsü, çevresindeki yaşantı olmadan hiçbir şey ifade etmiyor ki. "Absürt" kelimesi çınıyor kulağımda hâlâ. Bizim bütün mücadelemiz bunun üzerine kurulu aslında. Burada bostanların yıkımı sırasında surlara zarar verdiler, Arkeologlar Derneği suç duyurusunda bulundu. Ayrıca arkadaşlarımıza Fatih Belediyesi Basın Danışmanı tehditler savurdu, bizzat takip ve taciz etti. Bununla ilgili de suç duyurusunda bulunduk.

AK Yedikule Bostan Okulu'nun (4) etkinlikleri ile birlikte kentin bu tür kullanım-üretim alanlarına da ilgi arttı gibi gözlemliyoruz. Buraya gelenler, neler bekliyor, neyle karşılaşılıyor?

AT Etkinlikleri merak ediyorlar. Böyle bir yerde bir okul olsa gelecekler. Bugün yaptığımız (8 Aralık) Toprak Ana günü etkinliğinin kalabalığını görüyorsunuz. Yedikule Bostan Okulu'nun bir parçası olan ve iki haftada bir düzenlediğimiz atölyeler düzenliyoruz. Arkeobotani, tarihi bitki koruma yöntemleri, ekim, tohum-takas atölyeleri yaptık. Akademisyenler gelip kendi konuları hakkında bilgi veriyorlar.

AK Arkeolojik değerler açısından bostanlar ne anlama geliyor ve Yedikule Bostanları özelinde değerlendirmeleriniz neler?

Fotoğraflar: Cem Avcı

Toprak Ana günü etkinliği.

YİĞİT OZAR Bostanlar Theodosius kara surları çevresinde Bizans devrinden beri var olan tarım alanları. Nitekim bazı Bizans kaynaklarında surların alt katlarındaki odaların çiftçilerin tarım aletlerini depolamaları için ayrıldığına yönelik ifadeler var. Tarihçi Aleksandr Şopov ve Ayhan Han'ın araştırmaları ile gördük ki; Osmanlı dönemi haritalarında ve vakfiyelerde bostanlar ad ad karşımıza çıkıyor. Bayram Paşa'nın bostanı, İsmail Paşa'nın bostanı gibi. Üstelik bu bilgilerin mimari kalıntılarını da bostanlarda görebiliyoruz. Çapları 5 metreyi bulan su kuyuları, sarnıçlar, müstemilatlar... Hepsi tarih boyunca surlarla birlikte bir arada bir kentsel tarım alanının kanıtı. Osmanlı tarım teknolojisinin anlaşılabilmesi için birer veri kaynağı. Bostanların varlıklarını sürdürülebilmesi, surların tarihsel peyzajı ile birlikte korunması anlamına geliyor ki bu İstanbul gibi yoğun yapılaşma ve sürekli değişim içindeki kentler için az bulunur bir şanstır. Bu açıdan son dönemde gündeme gelen Diyarbakır'ın Hevsel bahçelerine de benziyor.

“Bostanların varlıklarını sürdürülebilmesi, surların tarihsel peyzajı ile birlikte korunması ile gerçekleşir.”

Yiğit Ozar

Ayrıca, hep söylüyoruz İstanbul gibi bir kentte kent içinde arkeolojik kazı yapma şansımız çok az, çünkü her yer yapılaşmış. Bu nedenle üzerinde yapı stoku olmadan kalmış bu tip alanlar gelecekteki arkeolojik araştırmalar için de birer rezerv alanı aslında. Burası tarih boyunca bostan olduğu için aşağıdaki arkeolojik dolgu yapılaşma ile tahrip edilmemiş. Bunun en somut örneği yakın zamanda tarih bilgimizi alt üst eden Marmaray'ın Yenikapı istasyonu inşaatı sırasında elde edilen bulgular oldu. Bu nedenle bostanların tahrip edilmesi sürecinde sur dibinde ve bostanlar da iş makineleri ile yapılan kazıları Arkeologlar Derneği olarak hazırladığımız raporlarla birlikte ilgili koruma kuruluna sunduk, süreci takip ediyoruz ancak kurul hâlâ bu konuda yeterli bir girişimde bulunmadı.

Kuzguncuk Bostanı: Mahallenin Tek Yeşil Alanı

Fotoğraf: Cem Avcı

Kuzguncuk Bostanı'nın bugünkü hali.

Kuzguncuk Bostanı 1990'lardan bu yana her 10 yılda bir imara açılmak isteniyor. Kuzguncuklular, bostan üzerindeki “betonlaşma” tehlikesini hep birlikte verdikleri mücadele ile bertaraf etmiş...

Kuzguncuk'taki üç bostandan geriye kalan yegâne bostan, İlya Bostanı adıyla da biliniyor. Bu alan 700 yıldır yeşil ve ürün vermeye devam ediyor. Bostan 1977 yılından bu yana Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 2. Bölge Müdürlüğü'nün mülkiyetinde. 1986 yılından sonra bostana ilkökul yapılmak istenen bir plan tadilatı yapılıyor. 1992 yılında özel hastane yapılmak üzere bostan 10 yıllığına kiralanıyor. Ardından 2011 yılında bu kez özel okul projesi gündeme geliyor.

Kuzguncuklular Derneği'nin ve Kuzguncukluların verdiği mücadele sonrasında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiatı Koruma Kurulu, derneğe resmi bir yazı göndererek bostan üzerinde yapılması planlanan özel okul projesinden, Kuzguncuk'un mimari dokusuna ve yakın çevre yapı karakterine uygun olmaması nedeni ile vazgeçildiğini bildirdi. Böylece İstanbul'da kamuya ait kullanım alanları için verilen mücadelelerin boşa çıkmadığı, yeniden ispatlanmış oldu. Kuzguncuk Bostanları sürecini yakından takip eden, aynı zamanda Kuzguncukta

çalışan ve ikâmet eden Mimar Tülay Atabey Onat ve Mimar Boğaçhan Dündaralp ile görüştük.

AYSUN KOCA Kuzguncuk Bostanı'nın bugüne kadarki sürecinden bahsedermisiniz? Bostanın kullanıcıları, sahiplenicileri kimlerdir?

Fotoğraf: Cem Avcı

TÜLAY ATABEY ONAT Kuzguncuk Bostanı 700 yıllık bir bostan. Gerçekten de burası herkesin belleğinde de hep bostan. Akdere Peyzaj Tasarım ve Uygulama Fidanlığı'nın kaldığı 10 yıl boyunca da mahallelinin dilinde bostan olması hali hiç değişmedi.

Aslında bir Rum'a aitti, sonra sahibi bulunamadı, 1970'ler civarında kayıp

denilerek devlet araziye el koydu. Sonra Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne geçti. Ama tapusunda hâlâ "bostan" diye yazar. 1986'da Kuzguncuklu bir armatör ailenin özel isteğiyle plan değişikliği yapıldı ve bostan için bir okul projesi ortaya çıktı. Fakat mahallenin bir ilkokul gereksinimi yoktu. Devlet okulunda da bir rant elde etmek çok zor. Sonrasında özel okul, özel hastane gibi kullanımlar önerildi. Mülkiyetine ilişkin de ayrıntısını tam bilmediğimiz bir dava devam ediyor. Daha önce mülkiyetinde Vakıflar Genel Müdürlüğü yazıyordu, şimdi Abdullah Ağa Vakfı yazıyor. Biz bunları en son Çevre Komisyonu'nun kararı reddetmesi aşamasında öğrendik.

Bostan aslında Kuzguncukluların çok rahat kullanabildikleri bir yer değil. Çünkü büyük bir alan ve denetimsiz olabilir kaygısıyla, kapısında muhtarın denetlediği bir kilit var. Yazılı olmayan bir kural olarak genellikle açık tutuluyor.

Fotoğraf: Cem Avcı

BOĞAÇHAN DÜNDARALP Amacımız Kuzguncuk belleğinde duran halinin sürdürülmesi. Bir taraftan da oranın mülkiyet hakkıyla değil kullanım hakkıyla ve biçimiyle ilgileniyoruz. Kuzguncuk'un belleğinde oranın bir kullanım biçimi var. Bu alanın

afet durumunda tanımlanmış halleri var. Çatışma da buranın kent içinde özel mülkiyet alanıymış gibi davranılmasından kaynaklanıyor. Direnme de buranın özel mülk olarak kullanılmasına karşı çıkma noktasından başlıyor.

AK Kuzguncuklular bostanı nasıl kullanmak istiyor, talepleri neler?

BD Bostanın tarımsal alan ve yeşil alan olarak varlığını sürdürmesine ilişkin ortaklıklar oluşuyor. Bunun nasıl daha katılımlı olabileceğini düşünüyorlar. Öte yandan Kuzguncuklular için burası bir buluşma ve paylaşım noktası. Sosyal bir odak oluşturuyor. Belli özel günlerin kutlanması, afet durumunda sığınacak alan olması, Kuzguncuk Forumu için kullanılmasına kadar pek çok şey orada gerçekleşiyor.

TAO Kuzguncuklunun esas isteği mevcut durumunu korumak. Ne yapmak gerektiğini değil de, ne yapmamak gerektiğini biliyorlar. Sokakta gördüğümüz insanların en az yarısı oranın bostan olduğu halini biliyor ve geçmişten bugüne bostan işleviyle yaşamın bir parçası. İşlevsel olarak çok değerli bir alan. Sürelim, ekip biçelim, çocuklara oyun alanları, yaşlılara oturma alanları, orta yaşlılara, gençlere spor alanları yapalım dersek, hepsini gerçekleştirebileceğimiz bir alan. Kuzguncuklunun buna da hiçbir itirazı olmaz. O mekânı kullanarak birlikte hareket etmek, Kuzguncuklunun geleneğinde var. Aslında bıraksanız, doğanın kendi dengesini bulması gibi, insanlar da orası ile ilgili ne yapacağını çok kolay bulabiliyor. Çünkü çok uzak ve çok mucizevi bir şey değil.

AK Kuzguncuk Bostanı'ndaki hukuki süreçlerden bahsedebilir misiniz? Kasım

ayında gerçekleşen hukuki kazanım öteki kamusal alanlar için de önemli bir emsal ve umut oldu...

TAO Bostana düzenli olarak 1990, 2000 ve 2010 yıllarında müdahale edilmek istendi. 2000 yılındaki çok kritikti.

Şehir Plancıları Odası'nın kazandığı bir yürütmeyi durdurma kararı var. Fakat o davada 1986'daki plan kararı ortadan kaldırılabileseydi, bostana yeni müdahalelerle karşılaşmayabilirdik. Yine de çok büyük bir kazanımdı. O dönemi bu şekilde atlattık.

2010'daki ise Akdere Peyzaj Tasarım ve Uygulama Fidanlığı'na bir tahliye mektubu gelmesiyle başladı. 6 ay sonra boşaltıp gittiler. Bu arada proje çizildi ve Anıtlar Kurulu'na gitti. Biz aklınıza gelebilecek her kademedeki resmi kurumu dilekçe ve mektup yağmuruna tuttuk. Ciddi bir kamuoyu oluştu. 5000'den fazla imza toplandı. Bu arada Kurul'a çok yoğun baskımız oldu. Kurula bu projenin neden olmaması gerektiğini anlattık. Kurul üyeleri doğru bakış açısına sahip insanlardı ve

“Bütün mesele de bu kendiliğinden oluşmuş kamusal alanı, kendiliğinden oluştuğu dozuyla muhafaza edebilmek.”

Tülay Atabey Onat

projeyi reddettiler zaten. Ama proje kurullar üstü Yüksek Kurul'a gitti. Orası hükümetin bir tür organı olduğu için, proje onaylandı ve geri geldi. Fakat bu kez Çevre Komisyonu reddetti. Kişisel fikrime göre, Gezi olayları başladığı zaman bizim dosya komisyondaydı ve orada çok fazla oyalandı, sonuçta kamuoyu bu yönde tepkiliyken bizim projeyi onaylamayı göze alamadılar. Bütün bu süreçlerde en büyük mücadeleyi Kuzguncuklular Derneği verdi.

AK Her 10 yılda bir periyodik olarak bostan imara açılmak istenmiş anladığımız kadarıyla. Bunu neye bağlıyorsunuz? Kuzguncuk'un geçirdiği dönüşümle alakalı olabilir mi?

BD Kentsel dönüşüm adı altında müthiş operasyonların yapıldığı, kentteki belli arazilerin çok değerlendirildiği, hızlı biçimde dönüşüme uğradığı ve ekonominin bir parçası olduğu bir

Yakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 'Bogacsi İmar Müdürlüğü'ne tahsis için sunulan proje.

Bostan özel okul projesi

ÖNCE

Bostan/Kuzguncuk

SONRA

Konut için hazırlanan yapılaşma programı. Bostan'ın Akli paylaşım alanına dönüşümü.

süreçten geçiyoruz. Dolayısıyla kentin bu kadar içinde, bu kadar değerli bir bölgede olan bostan çok cazip görünüyor. Öte yandan Kuzguncuk'un kentsel dönüşüm operasyonu geçirebilecek bir potansiyeli yok. Burası hukuk mücadelesini yapabilen, sosyal paylaşımında her kesimden insanın mücadeleye katıldığı bir yer. Kuzguncuk'a dışarıdan müdahale edebilecekleri tek yer bostan.

TAO Kuzguncuk sosyo-ekonomik açıdan kendiliğinden dönüşmüş bir yer. Koç'un genel merkezi, askeri bölge ve Ciner Holding ile çevrelenmiş bir alanı ele geçirmek aslında o kadar da kolay değil. Bostan bu anlamda bir delik. Belli bir zümre için yapılacak olan özel okul, Kuzguncuk'u da yavaş yavaş dönüştürecek. Eğer 10 yıl önce oraya okul ya da hastane yapılmış olsaydı, Kuzguncuk'a gelmek bu kadar güzel bir şey olmazdı.

AK Yedikule Bostanları'na park yapılmak isteniyordu, orada bostan mı kamusaldir yoksa park mı gibi bir tartışmayı yapabildik. Ama burada yapılmak istenen her ne kadar "okul" gibi bir kamusal kullanım olsa da sonuçta bir "özel okul" yapılmak istendi. Dolayısıyla bostan mı, okul mu tartışmasından çok, burada bostan olarak kamusalığın temsiliyetini nasıl tartışabiliriz?

BD "Becoming Local" (5) etkinliğinde yurtdışından gelen ve kamusal mekân çalışan misafirler, bostanı etkileyici kılan şeyin özel bir mülkiyet gibi görünmesine karşın tümüyle kamusal alan olarak kullanılması, dediler. Böyle bir şeyin dünyada örneği yok. Kuzguncuk Bostanı'nı kamusal kılan şey kâğıt üzerindeki sınırlar ya da mülkiyet değil, buradaki yaşantının ortaya koyduğu kolektif bellek. O olmasaydı, burası çoktan kaybedilmişti belki de...

TAO Biz bu mücadele sırasında Üsküdar Belediye Başkanı Mustafa Kara ile de görüştük. Bostanı kendilerine verdikleri takdirde biz ne istiyorsak onu yapacağını, söyledi. Biz şüphe ile yaklaştık doğal olarak. Biz parka dönüşmüş bir kamusal alan peşinde değiliz. Bostan bostan olarak işletildiğinde, bostan adı altında içinde

bir sürü faaliyeti barındırdığında, kapısında şu andaki gibi kilit olsa da, bence şahane bir kamusal alandır.

AK Bostanda permakültür hakkında ne düşünüyorsunuz?

TAO Daha önce Kuzguncuk'ta yaşamış ve Türkiye'de en ileri permakültür donanımına sahip olan, Türkiye Permakültür Merkezi kurucuları arkadaşlarımız ile birlikte bunun hakkında konuşuyoruz. Bostan mücadelesini de yakından izleyen kişiler aynı zamanda. Bostanın bu anlamda hazine ötesi olanakları olduğunu düşünüyorlar. Ama yalnızca buna vakfetmek doğru değil. Çünkü o zaman kullanım kısıtlaması olabilir, bence ne kadar çok insan kullanabilirse, o çeşitlilik o kadar artar.

AK Bostana Alternatif Proje Girişimi'nden bahseder misiniz? Bu alternatif proje bana, Sulukule için 2008-2009 döneminde pek çok akademisyen ve gönüllü ile birlikte hazırlanan ve yerinde dönüşümü öngören STOP (6) Alternatif Sulukule Planı'nı hatırlattı. Bu proje girişimi de, "madem bostana sürekli bir şey yapılmak isteniyor, bunu mahalleli ve bostanın kullanıcıları ile birlikte, katılımcı mekanizmaları doğru bir biçimde harekete geçirerek biz yapalım" diyerek mi yola çıktınız?

TAO Hem katılım mekanizmasını devreye sokmak, hem de neredeyse sıfır yapılaşma ile bir mekân kurgulanabileceğini gösterebilmeyi amaçlıyoruz.

BD Alternatif proje (7) dememizin nedeni şuydu; zaten bostanın olagelen bir kullanım biçimi var, elimizde buna ait bir sürü bilgi de var. Bunun üzerine yine benzer mantıkla bunların nasıl çoğalabileceğini, farklılaşabileceğini gösterecek bir girişim oluşturalım istedik. Bunun, aslında tek tek hepimizin bildiği, ama bir biçimde kafa yorup ortak hale getiremediğimiz fikirler hakkında bir zemin oluşturmasını amaçladık. Bu bir projedir diye ortaya koymaktan çok, bir takım olanaklar ve potansiyeller için altyapı oluşturalım istedik. İnsanların çevresinde toplanıp üzerine ekleyerek geliştirebilecekleri bir model...

"Tarım, sosyalleşme, bir araya gelme, birlikte bir şeyler yapma olanağı sunması ve her yaş grubuna hitap etmesi bostanı Kuzguncuklular için özel kılıyor."

Boğaçhan Dünderalp

"Girişim" kelimesi önemli. Oraya bir şey inşa etmenin projesi değil de, kolektif görünmeyen ilişkiler zincirini biraz daha ortaklaştırabilme olanaklarını tartıştığımız bir proje. Öneriler de zaten burada olup bitenlerden çıktı. Örneğin burada çocuk atölyeleri olursa nereler uygundur, ya da yürüyüş alanları ya da boş zaman geçirme alanları, afet durumunda sığınabileceğimiz yerler nereler olmalı dediğimizde tarif edebildiğimiz yerler var. Bunların hepsi bostanda olup biten faaliyetler ve belleğinde bulunan etkinlikler...

Boğaziçi İmar Müdürlüğü'nde bir yolunu bulup ulaştığımız okul projesini bostanın hava fotoğrafı üzerine yerleştirdiğimizde ortaya çıkan tablo vahimdi. Bu tabloyu Kuzguncuk'ta dağıttık. Böylece herkes bostanda ne olmalı meselesini tartışın diye biraz daha görünür kılmış olduk. Bu çalışma "bostanda bunlar olup bitiyor, daha önce buranın belleğinde bunlar olup bitmişti, daha neler neler olabilir" in öyküsünü oluşturmak.

Notlar

- 1.Arkeologlar derneği İstanbul Şubesi Bülteni, Eylül-Kasım 2013, Sayı:01.
- 2.http://www.radikal.com.tr/turkiye/bostandan_3_plan_cikti-1146869
- 3.Sarıyer Gümüşdere Köyü'nde Maliye mülkiyetindeki tarım arazisinin bir kısmına İSKİ tarafından İleri Biyolojik Atık Su Arıtma Tesisi yapılmak istenmesi üzerine Gümüşdere köylüleri ile Ziraat Mühendisleri Odası itirazda bulundular. Kasım ayı içerisinde Bakanlık yetkililerince incelenen alan "Sulu Özel Ürün Arazisi" olarak nitelendirilip tarım dışı kullanım kararı iptal edildi.
- 4.Yedikule Bostan Okulu ile ilgili ayrıntılı bilgi yedikulebostanlari.tumblr.com adresinden edinilebilir. Yedikule Bostan Okulu, Tarihi Yedikule Bostanlarını Koruma Girişimi tarafından iki haftada bir bostan içinde etkinliklerin organize edildiği bir oluşum.
- 5.www.becominglocalistanbul.org
- 6.sulukuleatolyesi.blogspot.com
- 7.bostana.wordpress.com